

УДК 373.2.011.3 / .013

DOI: 10.31548/hspedagog2020.01.013

МОНІТОРИНГ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА РОЗВИТОК ДИТИНИ

КОВАЛЬЧУК Т. І., кандидат педагогічних наук, доцент

КОЗОРИЗ О. С., магістр 1 року навчання, спеціальності 073 «Менеджмент»

«Управління навчальними закладами»

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: kovalchuk_tam@ukr.net

ORCID ID: 139667

Анотація. У статті розглядається один з актуальних аспектів потенціалу виховного впливу на дошкільника. Тема дослідження актуальна і ґрунтується на нових підходах оцінювання якості надання освітніх послуг педагогічними працівниками в закладах дошкільної освіти. Дослідження проведено на базі закладу дошкільної освіти «Яблучко» Києво-Святошинського району і містить теоретичне обґрунтування, характеристики реалізації задуму, результати практичного втілення. Метою статті є моніторинг динаміки особистісних досягнень дітей дошкільного віку, зокрема, старших дошкільників, оцінка відповідності результатів виховної діяльності закладу дошкільної освіти стандартам і нормативним вимогам. Проаналізовано умови для ефективного розв'язання освітніх завдань в закладі дошкільної освіти та розкрито сутність кваліметричного підходу до оцінки розвитку дитини. Проведено моніторинг розвитку дітей старшого дошкільного віку та оцінювання якості надання освітніх послуг в закладі дошкільної освіти «Яблучко» з урахуванням Базового компонента дошкільної освіти. Основними засадами нового Базового компонента дошкільної освіти виступають: визнання самоцінності дошкільного дитинства; збереження дитячої субкультури; створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини; пріоритет повноцінного проживання дитиною сьогодення у порівнянні з підготовкою до шкільного життя; повага до дитини, врахування індивідуального особистого досвіду дошкільника; компетентнісний підхід до розвитку особистості; надання пріоритету соціально-моральному розвитку особистості; формування у дітей умінь узгоджувати особисті інтереси з колективними; формування у дітей основ світогляду. Виявлено оптимальні інноваційні підходи до оцінки якості надання освітніх послуг педагогічними працівниками в найнижчій ланці дошкільної освіти. За допомогою моніторингу відстежено динаміку розвитку особистості дошкільника та встановлено чинники наявних освітніх прогалин. Розроблено подальший план дій задля їх усунення.

Ключові слова: кваліметрія, моніторинг якості, якість дошкільної освіти, базовий компонент закладів дошкільної освіти

Актуальність. Визначення поняття «якості» виховного впливу закладів дошкільної освіти (ЗДО) на розвиток дитини існувало завжди, проте його підходи суттєво відрізнялися. І це не дивно, адже зміна цілей освіти, технологій формування знань, умінь та навичок випускника закладу освіти і впливу на його

особистісний розвиток та життєві компетентності зумовлює потребу реалізації принципу дитиноцентризму, нових підходів до розуміння того, якою має бути якісна дошкільна освіта [3, с. 5]. За твердженням експертів, дошкільна освіта як вихідна, початкова ланка загальної освіти набуває особливої уваги. Це задекларовано в Державній національній

програмі «Освіта» (Україна ХХІ ст.), Законі «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Базовому компоненті дошкільної освіти, Державній цільовій програмі розвитку дошкільної освіти тощо. В означених документах законодавчо закріплено прогресивні зміни, що відбулися в освітній політиці держави в період становлення незалежної України, а також проголошені нові пріоритетні завдання подальшого розвитку системи дошкільної освіти. Так, головним пріоритетом сучасної освіти є формування особистості дитини [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему дошкільної освіти як особливої ланки в системі дошкільної освіти висвітлювали А. Богуш, О. Зима, С. Сажник, Т. Степанова; оволодіння дошкільників навчальною діяльністю – Є. Аркін, Л. Венгер, Л. Виготський, П. Гончарук, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Котирло, Г. Кравцов, Є. Кравцова, О. Леонтьєв, О. Любчик, Т. Маркова, Н. Менчинська та ін. Базовий компонент дошкільної освіти розробили [1]: А. Богуш, Г. Беленька, О. Богініч, Н. Гавриш, О. Долинна, Т. Ільченко, О. Коваленко, Г. Лисенко, М. Машовець, О. Низковська, Т. Панасюк, Т. Піроженко, Т. Поніманська, О. Сідельнікова, А. Шевчук, Л. Якименко. Сьогодні в освітньому процесі особливу увагу змінам реформування приділили такі вчені: І. І. Карабаєва [3], Н. В. Савінова [3], Н. В. Гавриш [1], Т. О. Піроженко [1], які розробили кваліметричний підхід до моніторингу якості надання освітніх послуг закладами дошкільної освіти.

Метою статті є висвітлення результатів моніторингу динаміки особистісних досягнень дітей дошкільного віку, зокрема, старших дошкільників, оцінка відповідності результатів виховної діяльності ЗДО стандартам і нормативним вимогам.

Методи: використано комплекс експрес-діагностик оцінки розвитку дитини, що ґрунтується на спостереженні,

оцінюванні і прогнозуванні стану освітньої системи закладу дошкільної освіти та її відповідності стандартам і методи теоретичного узагальнення.

Результати. Сутність кваліметричного підходу полягає в тому, що будь-яке якісне явище можна розкласти на фактори та критерії, які дають змогу виміряти й оцінити у балах кожний критерій. Чим вищі показники, тим краща оцінка [3, С. 13]. *Кваліметрія* (від лат. – «якість» та древньогрецького – «вимірювати») – це наука про методи кількісного оцінювання. Згадана модель оцінювання була розроблена в електронному варіанті доктором педагогічних наук, Галиною Єльніковою. За цією моделлю до *факторів оцінювання* розвитку дитини старшого дошкільного віку відносять: фізичний розвиток і здоров'я, соціальний розвиток, природничо-екологічний розвиток, предметно-практичну діяльність та художньо-естетичний розвиток, ігрову діяльність, сенсорно-пізнавальний розвиток, мовленнєвий розвиток [4]. Організаторами і виконавцями моніторингового дослідження в закладі дошкільної освіти «Яблучко» були: вихователь-методист, вихователі, практичний психолог, фізінструктор, медична сестра, соціальний педагог. При обробці зібраних даних важливого значення набуває кваліметричний підхід.

Критеріями оцінювання науковці і практики обрали *компетенції*. Серед дослідників терміни «компетенція» і «компетентність» вживаються як синоніми (Дж Равен), в інших вони чітко розмежовуються (В. Краєвський, А. Хуторський). С. Лойко у статті «Поняття «компетенція» та компетентність»: теоретичний аналіз» під «компетенцією» розуміє певну «сферу, коло діяльності, наперед визначену систему питань, щодо яких особистість повинна бути добре обізнаною, тобто володіти певним набором знань, умінь, навичок та власного до них ставлення». На думку С. Лойко, «компетентність – якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях,

досвіді, моральних засадах і проявляється у критичний момент за рахунок вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, у прийнятті адекватних вирішень нагальної проблеми». Як вважає М. Леонтян, «компетентність» є результатом набуття «компетенцій». Думка Ю. Рубіна про те, що «компетенція» – це особиста здатність спеціаліста вирішувати визначений тип професійних задач», а «компетентність – сукупність компетенцій», на наш погляд слушна [2].

Отже, за результатами навчання, за тлумаченням різних дослідників, «компетенція» розкривається у вигляді отриманого досвіду, набутих знань, вмінь і навичок, надбаних здібностей. Програма містить такі *критерії оцінювання*: 4 бали – компетенція сформована в повній мірі (згідно з БКДО); 3 бали – компетенція сформована в достатній мірі; 2 бали – компетенція сформована посередньо; 1 бал – компетенція не сформована. Моніторинг якості освіти був проведений з дітьми старшого дошкільного віку в кількості 52 особи у три етапи. Тож при визначенні рівня розвиненості та вихованості дитини критеріями оцінювання є рівень сформованості таких компетенцій, як: здоров'язбережувальна, особистісно-оцінна, родинно-побутова, соціально-комунікативна, природничо-екологічна,

предметно-практична, художньо-продуктивна, ігрова, сенсорно-пізнавальна, математична, комунікативна, мовленнєва. Всі результати яскраво видно в діаграмах та самому портреті розвитку дитини (рис. 1, рис. 2). Оцінювання проводилося двічі на рік: на початку року (в жовтні) та у кінці навчального року. Тільки після цього можна порівняти чи відбулися зміни після першого оцінювання, наскільки педагоги скорегували і підвищили рівень знань дітей старшого дошкільного віку. Після обробки результатів дослідження ми отримуємо паспорт (портрет розвитку дитини) (рис. 2.) З аналізу результатів першого та другого оцінювання у старших групах «Капітошка» та «Ромашка» (рис. 3 та рис. 4) видно, що початковий рівень знань дітей, який відображає якості наданих послуг вихователем, наступний: понад 40 % дошкільнят в «Капітошці» і 32 % – в «Ромашці» показали високий рівень підготовки за всіма здобутими компетенціями, що свідчить про гарний мовленнєвий, математичний, сенсорно-пізнавальний, соціальний, предметно-практичний та художньо-естетичний, природничо-екологічний, фізичний розвиток.

Програма

Кваліметрична модель

оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку

ДНЗ: Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) "Яблучко"

Вихованець

Діденко Дмитро

Термін 1 оцінювання: 25 жовтня 2017 року

Термін 2 оцінювання: 21 квітня 2018 року

Фактор	Критерій	1 оцінювання			2 оцінювання			Зміни	
		бал оцінювання	оцінка критерію	оцінка фактора	бал оцінювання	оцінка критерію	оцінка фактора	критерій	фактор
I. Фізичний розвиток й здоров'я дитини	1. Біологічна зрілість (зріст, вага)	4	0,33	0,12	4	0,33	0,15	0,00	0,025
	2. Здоров'ябережувальна компетенція	3	0,25		4	0,33		0,08	
	3. Особистісно-оцінна компетенція	3	0,26		4	0,34		0,09	
II. Соціальний розвиток	4. Родинно-побутова компетенція	4	0,50	0,12	4	0,50	0,14	0,00	0,018
	5. Соціально-комунікативна компетенція	3	0,38		4	0,50		0,13	
III. Природничо-екологічний розвиток	6. Природничо-екологічна компетенція	3	0,75	0,11	4	1,00	0,14	0,25	0,035
IV. Предметно-практична діяльність та художньо-	7. Предметно-практична компетенція	4	0,50	0,12	4	0,50	0,14	0,00	0,018
	8. Художньо-продуктивна компетенція	3	0,38		4	0,50		0,13	
V. Ігрова діяльність	9. Ігрова компетенція	3	0,75	0,11	4	1,00	0,14	0,25	0,035
VII. Сенсорно-пізнавальний розвиток	10. Сенсорно-пізнавальна компетенція	3	0,38	0,11	4	0,50	0,14	0,13	0,035
	11. Математична компетенція	3	0,38		4	0,50		0,13	
VII. Мовленнєвий розвиток	12. Комунікативна компетенція	4	0,50	0,15	4	0,50	0,15	0,00	0,000
	13. Мовленнєва компетенція	4	0,50		4	0,50		0,00	
Бальна оцінка		0,83			1,00			0,17	
Рівень розвитку дитини		Високий			Високий				

Страница 1

Страница 1

Рис. 1. Кваліметрична модель рівня розвитку дитини

Результати моніторингу
рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку
ДНЗ: Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) "Яблучко"

Вихованець: Діденко Дмитро
Термін 1 оцінювання: 25 жовтня 2017 року
Термін 2 оцінювання: 21 квітня 2018 року

Фактор	1 оцінювання	2 оцінювання	Зміни
I. Фізичний розвиток й здоров'я дитини	0,12	0,15	0,025
II. Соціальний розвиток	0,12	0,14	0,018
III. Природничо-екологічний розвиток	0,11	0,14	0,035
IV. Предметно-практична діяльність та художньо-естетичний розвиток	0,12	0,14	0,018
V. Ігрова діяльність	0,11	0,14	0,035
VI. Сенсорно-пізнавальний розвиток	0,11	0,14	0,035
VII. Мовленнєвий розвиток	0,15	0,15	0,000
Бальна оцінка	0,83	1,00	0,17
Рівень розвитку	Високий	Високий	

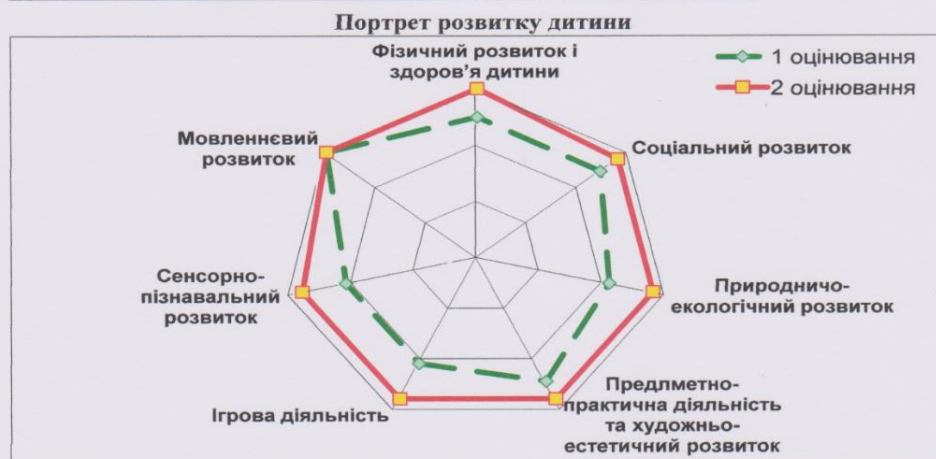

Рис. 2. Результати моніторингу рівня розвитку дитини

Понад 52 % дітей в «Капітошці» (рис. 3) і 44 % в «Ромашці» (рис. 4) отримали в результаті добрий рівень,

що свідчить про достатню успішність формування компетенцій. Діти, що отримали достатній рівень, потребували

Результати моніторингового дослідження за кваліметричним підходом у старшій групі "Капітошка"

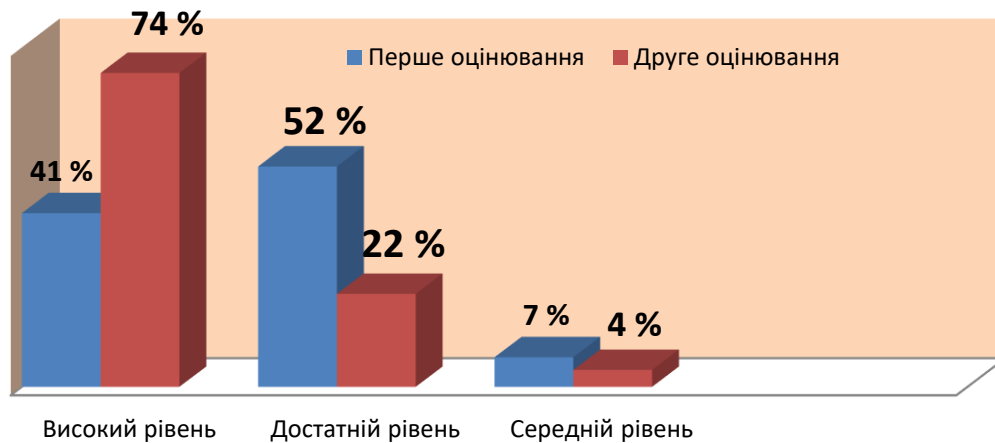

Рис. 3. Результати моніторингового дослідження: порівняння двох оцінювань за кваліметричним підходом у старшій групі «Капітошка»

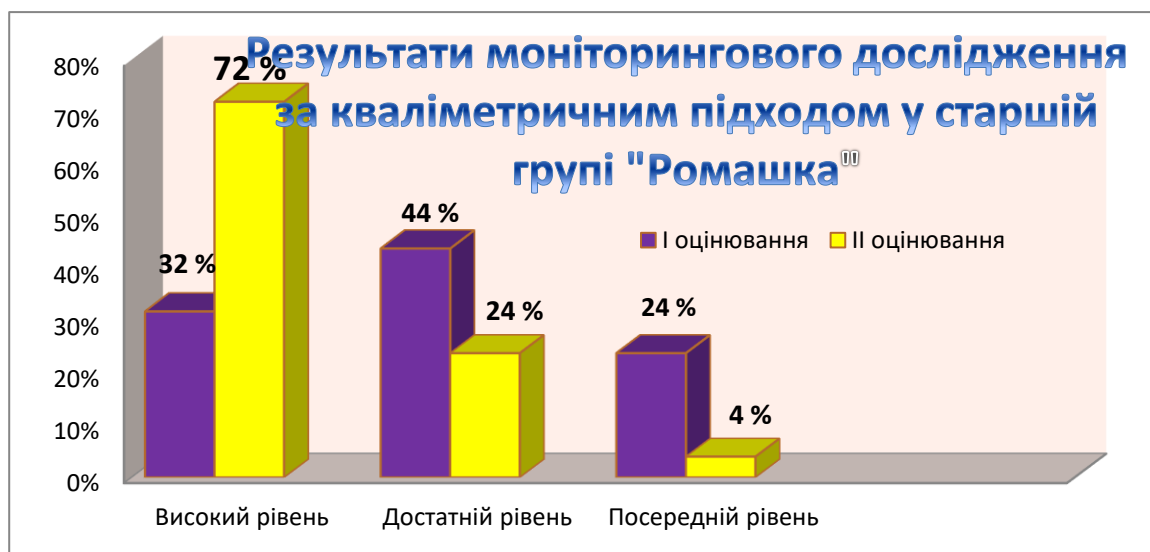

Рис. 4. Результати моніторингового дослідження у старшій групі «Ромашка»

додаткової допомоги в засвоєнні програмного матеріалу з урахуванням вікових особливостей. Бідність художньо-естетичного мислення дошкільнят має всіх тривожити. Більшість дітей «достатнього рівня» не могли намалювати сюжетний малюнок. З'ясовано, що чинниками даної проблеми є використання

альбомів з заготовками (шаблонами) для малювання, що не давало дітям розвивати повноцінно власну творчість, фантазію та креативне мислення.

Також труднощі виникали у мовленнєвому розвитку. Аналізуючи результати цього рівня, варто виділити тих дітей, які в силу свого фізіологічного

© Т.І. Ковальчук, О.С. Козоріз

розвитку мають труднощі з розвитком мовлення і відвідують логопедичну групу. Середній рівень показали 7 % вихованців у «Капітошці» та 24 % дітей у «Ромашці» (див. рис. 3 та 4). Основними чинниками, які вплинули на ці результати, є відсутність систематичного відвідування дітьми закладу дошкільної освіти через проблеми зі здоров'ям та труднощі у мовленнєвому розвитку. Тому батькам цих діток було рекомендовано допрацювати вдома самостійно задля уникнення труднощів у сприйнятті навчальної програми розвитку та обов'язково співпрацювати з вчителем-логопедом. Варто зазначити, що в закладі дошкільної освіти «Яблучко» у ході моніторингового дослідження не виявлено жодної дитини з низькими рівнем розвитку.

Висновки і перспективи. Впровадивши нову моніторингову оцінку якості надання освітніх послуг в закладі дошкільної освіти (яслах-садку) «Яблучко» Києво-Святошинського району, можна зробити висновки, що кваліметричний підхід до моніторингу відіграв важливу роль у формуванні іміджу закладу. Адже діагностуючи дітей, порівнюючи дві старші групи за результатами моніторингу, ми дізнаємося не тільки про рівень знань, а й про якість освіти, яку надають педагоги цього ЗДО. Врахувавши всі вищевказані недоопрацювання, вихователі та спеціалісти закладу сприяли покращенню якості надання освітніх послуг. Після врахування всіх особливостей індивідуального розвитку дітей, упорядковж наступних п'яти місяців вносилися корективи у навчально-виховний процес. У результаті отримано такий ефект: високий рівень у старшій групі «Капітотошка» – 74 %; у старшій групі «Ромашка» – 72 %; достатній рівень у старшій групі «Капітошка» – 22 %, у старшій групі «Ромашка» – 24 %; та середній рівень в обох групах – 4 %. Варто зауважити, що спільний виховний вплив педагогічних працівників ЗДО «Яблучко» достатньо високий. Врахувавши,

що насправді рівень знань дітей залежить не тільки від якісно наданих освітніх послуг, а й від багатьох інших факторів (індивідуальних особливостей розвитку пізнавальних процесів (мислення, пам'яті, уваги), типу темпераменту, фізичного розвитку характеру, стилю виховання в родині та ін.), педагогічному колективі «Яблучко» є над чим працювати й надалі в інтересах кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Текст]. [Basic component of preschool education] / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. С. 4–5.
2. В чому різниця між компетентністю та компетенцією? [What is the difference between competence and awareness?] URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/28937/.
3. Карабаєва І. І., Савінова Н. В. Моніторинг якості дошкільної освіти: кваліметричний підхід до оцінки розвитку дитини: методичні рекомендації. [Текст]. [Monitoring the quality of preschool education: a qualitative approach to the assessment of the development of the child. Guidelines]. – К.: ТОВ МЦФЕР-Україна», 2016. – 186 с.
4. Ковальчук Т. І., Козоріз О. С. Діагностика соціально-педагогічної роботи у закладі дошкільної освіти «Яблучко» [Текст]. [Diagnostics of socio-pedagogical work in the preschool education institution «Yabluchko»]. // «Якість вищої освіти: українська національна система та європейські практики»: зб. матеріалів наук.-практ. конф, Київ, 6-7 грудня,

2018 p. – K.: ЦП Компрінт, 2018. – С. 66-68.

References

1. Bazovii component dochkilnoi osvity (2012). [Basic component of preschool education]. Kyiv: Vydavnytstvo, 4–5.
2. U chomu riznytsia mizh kompetentnysti ta kompetentsieiu? [What is the difference between competence and awareness?] URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/28937/.
3. Karabaieva I. I., Savinova N. V. (2016) Monitoring yakosti dochkilnoi osvity: kvalimetrychnii pidkhid do otsinky rozvutku dytyny: metodychni rekomendatsii. [Monitoring the quality of preschool education: a qualitative approach to the assessment of the development of the child. Guidelines]. Kyiv: TOV MCFER-Ukraine», 186.
4. Kovalchuk T. I., Kozoriz O. S. (2018) Diagnostyka sotsialno-pedagogichnoi roboty v zakladi dochkilnoi osvity «Yabluchko» [Diagnostics of socio-pedagogical work in the preschool education institution «Yabluchko»]. // «Yakist vyshchoi osvity: ukrainska natsionalna systema ta yevropeiski praktyki» proc. inter. conf. Kyiv: CP Kompint, 66-68.

MONITORING THE INFLUENCE OF THE PRESCHOOL EDUCATION FACILITY ON DEVELOPMENT OF THE CHILD

Kovalchuk T. I., Kozoriz O. S.

Abstract. *The article addresses one of the actual aspects of potential of educational impact on preschoolers. The subject of the research is relevant and is based on new approaches to assessing the quality of educational services provided by teaching staff in pre-school establishments. The research was conducted on the basis of pre-school establishment “Yabluchko” of Kyiv-Svyatoshinsky district and is characterized by theoretical substantiation, practical embodiment, efficiency and democracy. The purpose of the article is to monitor the dynamics of personal achievements among preschool children, in particular, senior preschool children, to assess the conformity of the results of educational activities in the institution of preschool education, with standards and regulatory requirements. Conditions for the effective solving of educational tasks in the institution of preschool education are analyzed and the essence of the qualimetric approach to the assessment of the development of the child is disclosed. Monitoring the development of children of the senior preschool age and assessing the quality of educational services provided at the “Yabluchko” Pre-school establishment, was conducted whilst taking into account the Basic component of preschool education. The basic principles of the new Basic Component of the Preschool are: recognition of the value of preschool childhood; preservation of children's subculture; creating favorable conditions for the formation of the child's personal maturity; the priority of full-time living by the present child in comparison with preparation for school life; respect for the child, taking into account the individual personal experience of the preschool child; competent approach to personality development; giving priority to the social and moral development of the individual; formation of the ability of children to reconcile personal interests with the collective; formation of the basics of world outlook among children. The best innovative approaches in assessing the quality of educational services provided by teaching staff are found in the lowest link in pre-school education. Through monitoring, the dynamics of the development of the personality of the preschool child is monitored and the factors of existing educational gaps are identified. A further action plan has been developed to eliminate it.*

© T.I. Ковальчук, О.С. Козоріз

HUMANITARIAN STUDIOS: PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY Vol 11(1) 2020

Keywords: *qualimetry, quality monitoring, quality of preschool education, basic component of pre-school educational establishments*